

2018-03-13

Verksamhetsberättelse för 2017

Organisation

Medlemmar

Under 2017 har följande 22 medlemmar (kommuner, företag och organisationer) varit med i Lygnerns vattenråd.

Betalande medlemmar

Bollebygds kommun
Borås stad
Härryda kommun
Kungsbacka kommun
Marks kommun
Flügger AB

Övriga medlemmar

Agenda Enviro AB
Firma Consort
Hulta kraftstation
LRF Borås kommungrupp
LRF Kungsbacka kommungrupp
Lygnerregionens Fiskevårdsområdesförening
Marknadsplats Sjuhärad
Naturskyddsföreningen i Mark

Samrådsgruppen för fiskevårdande åtgärder Lygner/Storån
Sveriges Sportfiske- och fiskevårdsförbund
Sällskapet Sportfiskare i Göteborg
Sättila Hembygdsförening
Sättila Socken Byalag
Södra, Marks skogsbruksområde.
Vattenfall AB
Viaredssjöns fiskevårdsområdesförening

Ledamöter och ersättare i styrelsen

Sven Johansson, ordförande (Härryda kommun)
Lennart Svensson, vice ordförande (Borås kommun)
Cristian Johansson (Kungsbacka kommun)
Ragnar Nilsson (Marks kommun)
Roger Persson (LRF)
Kjell Svensson (Södra)
Lars Bruno Johansson (Sällskapet Sportfiskare i Göteborg)
Jakob Engelbretsson, ersättare (Bollebygds kommun)
Tomas Grönesjö, ersättare (närliv)

Valberedning har bestått av

Holger Karlsson, Rävlanda (sammanställande), Axel Storckenfeldt, Kullavik för kommuner och för övriga representanter Åke Svensson, Fjärås.

Ekonomisk förvaltare och revisorer

Ekonomisk förvaltare har varit Kungsbacka kommun genom Jessica Selin. Revisorer har varit Bengt Classon och Göran Nilsson. Ersättare har varit Göran Olausson och Ulf Persson.

Sekreterare

Sekreterarskapet har skötts av Peter Nolbrant, BioDivers Naturvårdskonsult.

Kontaktperson länsstyrelsen

Ragnar Lagergren och Steffi Gottschalk har varit kontaktpersoner från länsstyrelserna och har deltagit på styrelsemöten. Steffi har utbildat styrelsen hur man använder Viss och hur man ser vad som ligger till grund för bedömningarna för de olika vattenförekomsterna.

Kattegatts kustvattenråd

Under året har Lygnerns vattenråd varit deltagare i Kattegatts kustvattenråd.

Vattenrådets verksamhet

Styrelsemöten

Sju styrelsemöten har skett under året. Protokoll ligger på vattenrådets hemsida.

Årsmöte

Årsmöte arrangerades av Borås Stad den 8 maj på Ellagården i Viared. 36 personer deltog. Protokoll och beslutade handlingar ligger på vattenrådets hemsida.

Medlemsmöten

Medlemsmöte i samband med årsmötet

I samband med årsmötet skedde följande föredragningar. 36 personer deltog.

- Recipientkontrollen 2016 redovisades av Alf Engdahl, Medins Havs- och vattenkonsulter AB.
- Resultat från miljögiftsanalys av fisk i Viaredssjön och Lygnern, Johanna Jellinek, Länsstyrelsen
- Dagvattenhanteringen från Viareds industriområde, Joakim Ekberg, Borås Energi och Miljö AB
- Tid för diskussion och tankar.

Övriga möten

Främmande arter och skunkkalla, Nätverksträff 3 februari, Kattegatts kustvattenråd och Genevads vattenråd

Information om skunkkalla och hur Genevadsåns vattenråd arbetat med bekämpning. Sven Johansson och Peter Nolbrant deltog.

Information om vattenråd och vattenförvaltning på LRF-möte Sandhult-Bredared 1 mars

Ragnar Lagergren och Peter Nolbrant informerar om vattenrådet och det nya åtgärdsprogrammet.

Vattnet i skolan, workshop på regionen i Halmstad 1 mars.

Idéer till utveckling av Vattnet i skolan med Vattenråden i Västerhavets vattendistrikt, Kattegatts kustvattenråd och Pia Klee, Danmark. Tio personer från nätverket Vatten och skola deltar i en workshop för att utveckla en förstudie tillsammans.

Vattenrådets dag, 22 mars i Göteborg, Vattenmyndigheten

Bl a information om EU-projekt om lokalt deltagande. Ragnar Nilsson och Peter Nolbrant deltog.

Kattegatts kustvattenråde, 6 oktober på Universeum i Göteborg.

Biologisk mångfald i västerhavet. Christian Johansson deltog.

Vattnet i skolan, planeringsmöte på regionen i Halmstad 3 november

Anne Udd i Kattegatts kustvattenråd, tillsammans med Mikael Olsson Göteborgs universitet samt Pia Klee från Danmark och Peter Nolbrant. Syftet är att se om vi kan göra ett gemensamt projekt med Vattnet i skolan med vattenråd längs Hallandsåar, Kattegatts kustvattenråd och Danmark för att utveckla och lyfta fram Vatten och skola.

Vattendagarna 14-16 nov: Temat är Hålibart vatten – Hur skapar vi en blågrön infrastruktur med bevarad biologisk mångfald? Svenska Föreningen för Limnologi

Peter Nolbrant deltog som talare och därmed utan avgift.

Vattendragsseminarium om Nissan och Åtran - livsmiljö för människor och biologisk mångfald, 29 november i Tylösand. Åtrans och Nissans vattenråd.

Karakterisering av vattendrag, hydrologi, naturvärdesmodellen och miljökvalitetsnormer, tillämpad fiskeekologi, åtgärder i reglerade vatten, fiskvandring. Kjell Svensson och Sven Johansson deltog.

Handwritten signatures and initials:
 d. Blom
 PP
 KSTA

Vattenförvaltning i skogen, Södra

Kjell Svensson har deltagit under två dagar. Nu ingår även blå målklassning.

Projekt

Rapporter och mer information kan hämtas på vattenrådets hemsida.

Analys av miljögifter i gäddor från Viaredssjön och Lygnern 2016

Rapporten är klar och ligger på vattenrådets hemsida. Syftet har varit att få en bild av de miljögifter som är i omlopp i ekosystemet inom Rolsåns avrinningsområde. Arbetet har bekostats av och skett på initiativ av Lygnerns vattenråd. Insamling av gäddor har gjorts av Lygnerns sportfiskeklubb samt Lygnerns och Viaredssjöns fiskevårdsområdesföreningar. Analysen av fiskarna har därefter genomförts av ALS Scandinavia AB. Utvärdering av resultatet har gjorts av Johanna Jellinek, vattenavdelningen, enheten för Vattenmiljö, Länsstyrelsen Västra Götalands län.

Totalt har 13 metaller och över 80 organiska föreningar analyserats i gäddorna från de två sjöarna. Av dessa har åtta metaller (As, Cr, Cu, Hg, Mn, Ni, Zn och Ba) samt fyra föreningar av PFAS och flera olika PCB/dioxinlika föreningar kunnat detekteras vid analyserna. PFAS används exempel för vattenavvisning i friluftskläder och skor (t ex Gore-Tex) samt i stekpannor (teflon) och brandsläckningsskum. PCB har tidigare använts i exempelvis oljor och fogmassor till hus samt inom industri.

Kvicksilver är det enda ämne som hamnar över eller runt gränsvärdet på 1 mg Hg/kg enligt Livsmedelverket och EU-kommissionen. Halten av kvicksilver i de analyserade gäddorna från Viaredssjön ligger mellan 0,65 och 1,24 mg/kg (med hänsyn till felmarginal vid analysen) samt i Lygnern mellan 0,58 till 1,1 mg/kg. Det innebär också att sjöarna inte uppnår god status enligt EU:s vattendirektiv med avseende på kvicksilver. Gränsvärdet för att uppnå god status ligger på 0,020 mg/kg våtvikt. För höga halter av kvicksilver är ett problem i stort sett alla sjöar i södra Sverige.

Inga av de organiska miljögifterna hamnar över gränsvärdena för livsmedel. Vid bedömning enligt vattendirektivet skulle dock Viaredssjön inte uppnå god status på grund av PCB och dioxiner. På grund av tidigare industrier vid Viaredssjön är det sedan tidigare känt att bottensedimenten innehåller PCBer.

Ett generellt problem är flamskyddsmedlen pentabromerade difenyletrar (PBDE) som fram till nyligen använts i många olika elektroniska produkter och textilier. Produktionen och konsumtionen av dessa saker har gjort att PBDE fått stor spridning i vattenmiljöerna. Eftersom gränsvärdena ligger under detektionsgränserna vid denna analys kan man inte säga något från denna undersökning. Vi får dock anta att halterna även i Viaredssjön och Lygnerns ligger över vattendirektivets gränsvärden för god status.

Vattnet i skolan

Arbetet har fortsatt som en ordinarie verksamhet för vattenrådet. Slutrapport från det tidigare LONA-projektet Vattnet i skolan är sammanställd och finns på hemsidan. Rapporten har skickats ut till lärare och skolledning samt nätverket Vatten och skola i Sverige och Danmark. Nätverket har utvecklats och har en Facebook-grupp med 70 deltagare.

Möten har skett för att utveckla en idé till förstudie med Vattnet i skolan tillsammans med Vattenråden i Västerhavets vattendistrikt, Kattegatts kustvattenråd och Danmark.

Jenny Rönning, JR Miljökonsult, har anlitats för hjälp med Vattnet i skolan under 2017. Hon är utbildad ekolog som bor i Kinna och har bland annat tidigare arbetat med naturskola i Skövde och Miljösamverkan Östra Skaraborg.

Information och inbjudan till fortsatt erbjudande av hjälp till skolor i avrinningsområdet har skickats ut till alla rektorer.

del P/AS-57
 RD
 KS Ta

Tre rektorer vid Sätilla och Bollebygdsskolan samt två lärarlag vid Bollebygds- och Rävlandaskolan har träffats och fått information. Jenny och Peter har varit ute vid Strömma Naturbruksgymnasium med alla klasser under fyra förmiddagar. Det har fungerat mycket bra med nöjd lärare.

Kungsbacka kommun har startat LONA-projekt med vattnet i skolan. Maria Lindqvist har tagit kontakt för ett samarbete med Vattenrådet. Jenny har varit ute med klasser från Fjäråskolan vid tre tillfällen och Peter vid ett. Maria har frågat om vattenrådet kan ta emot den rapportering som kommer från skolorna efter att de gjort sina undersökningar, vilket vattenrådet tycker är en bra idé. De vill även utveckla vidare Vattenrådets rapport efter vattenrådets LONA-projekt Vattnet i skolan.

Vattnet i skolan ska dokumenteras och skickas till kommunledningarna och Barn och utbildningsnämnderna.

Vandringshinder

Under året har befintlig kunskap från Skogsstyrelsen och länsstyrelsen om dammar och vägtrummor sammanställts i karta (GIS). Vattenrådet har börjat undersöka möjligheterna att söka pengar för att inventera, ha dialog med markägare och där det är möjligt åtgärda mindre vandringshinder som exempelvis vägtrummor i biflöden.

Studiecirkel

Kjell Svensson genom Södra har genomfört en studiecirkel med 13 deltagare om Skogens vatten.

Information och kontakter

Informationsbrev

Informationsbrevet har blivit försenat men skickas ut under januari 2018.

Hemsida

Handlingar och information har lagts ut på hemsidan. <http://www.vattenorganisationer.se/lygnernsvr/>

Mailutskick

Inbjudningar och information har skickats ut via en maillista med kontaktpersoner för medlemsorganisationerna.

Lärarnätverk

Information om vad som hänt med Vattnet i skolan har skickats ut till ca 50 pedagoger inom avrinningsområdet.

Media

Referat från årsmötet skickades till Markbladet, Annonsmarknan och Kungsbacka-Nytt.

Inslag om vattenrådets undersökning av miljögifter i gäddor i Lygnerns och Viaredssjön gjordes av Radio P4 Halland. <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=128&artikel=6796094>

Reportage fanns även i BT och Markbladet.

Samråd

Två ny samråd är ute november 2017 till april 2018. Information har skickats ut till medlemmarna:

1. Förslag till åtgärdsprogram 2018-2018 för nya prioriterade ämnen i ytvatten och PFAS i grundvatten för Sveriges fem vattendistrikt.
2. Arbetsprogram med tidtabell och översikt över väsentliga frågor.

Dokumenterna ligger på vattenmyndigheternas hemsida.

Tre nya vattenförekomster (vattendragssträckor) har kommit till i avrinningsområdet. Dessa är Svansjöbäcken -ett biflöde till Sundstorspån, Ramhultabäcken, Stockabäcken – ett biflöde till Storån syd

de B. 15.57
RA

Rävlanda samt Skäresjöbäcken – väst om Sandhult. Detta innebär att dessa bäckar nu innefattas i vattendirektivets vattenförvaltning.

Remisser - skrivelser

Remisser och skrivelser ligger på vattenrådets hemsida.

Synpunkter på samrådsunderlag för naturgrustäkt Hedgårde 1:7 och 1:14

Lygnerns vattenråd har inga direkta invändningar mot den fortsatta täktverksamheten. Vi vill dock lyfta fram Vattensystemets mycket höga naturvärden med bl a lax och flodpärlmussla. Detta gör att stor hänsyn krävs vid verksamheter längs vattendraget. Nolåns dalgång utgör också ett mycket värdefullt område för grundvatten.

Vi lägger därför stor vikt vid att en bra miljökonsekvensbeskrivning görs, som pekar på eventuella risker och vad som ska göras för att inte skador ska uppstå. Ett heltäckande kontrollprogram som följer upp hur påverkan på miljön ser ut är också viktigt att ta fram.

För övrigt anser vi att grustäkten i nordväst ligger för nära vattendraget. Det är svårt att se det exakta avståndet men på kartorna verkar det vara runt fem meter. Detta anser vi vara för nära både vad gäller risk för påverkan av vattendraget och även för allmänhetens tillgång vattendrag och strandmiljöer. Vi anser att avståndet bör vara minst tio meter men gärna mer.

Yttrande över Förslag till VA-plan 2017-04-03

Lygnerns vattenråd anser att det är bra att Marks kommun tar fram en ny VA-plan. Det är bra att planen tar upp ett helhetsperspektiv på avrinningsområden, vattenförvaltning, klimatförändringar och ekologi.

Vattenrådet betonar vikten av bra rening både vad gäller kommunala avloppsreningsverk och enskilda avlopp. Av både miljöskäl och pedagogiska skäl är det viktigt att göra åtgärder för att bräddningar inte ska ske vid avloppsreningsverk eller pumpstationer.

Runt 30 % av vattnet läcker i ledningarna på väg ut. Det är viktigt att hushålla med grundvattnet särskilt med tanke på de klimatförändringar som sker. Vattenrådet efterlyser därför plan för byte av ledningsnätet.

Yttrande över beslut om tillstånd till vindkraftverksamhet, Vindkraftspark Hedared, i Borås och Bollebygds kommuner

Lygnerns vattenråd vill att det i det kontrollprogram som nämns i beslutet ska ingå lämplig vattenkemisk provtagning och/eller provtagning av kiselalger i lämpligt utflöde/utflöden från området för vindkraftsparken och i lämpliga intervall med start före byggandet så att man får referensvärden.

Vattenrådet vill även få information om kontrollprogram, mätpunkter, hur mätningar ska ske och hur man tar hänsyn till väderleksförhållanden. Vattenrådet vill dessutom göra studiebesök på plats inför byggstarten där man får information om hur bygget ska ske.

Vid byggandet begär vattenrådet att:

- Arbetet anpassas efter väderlek och markblöta för att förhindra onödiga markskador och utförsel av sediment, kvicksilver mm. Arbetet ska kunna stoppas om väderleken och vattenförhållanden är för dåliga eller om det visar sig ske utsläpp i vattendrag från området.
- Vägtrummor läggs på ett bra sätt.
- Tidsplanen inte får vara så snäv att anpassningar till olika förhållanden inte kan göras.
- En väl fungerande kontrollfunktion finns på plats som också gör relevant och regelbunden dokumentation under arbetets gång.

Handwritten signatures and initials, including what appears to be 'L. Björk' and 'AS'.

Yttrande på remiss om Utmaningar för Västra Götaland – regionalt åtgärdsprogram för miljömålen 2017-2020

Bra och pedagogiskt att strukturera i olika utmaningar. Bra att det tydligt riktar sig till myndigheter/organisationer som har ansvar att genomföra åtgärder.

Vattenrådets roll saknas i stort sett helt. De är visserligen inte huvudaktörer när det gäller åtgärder, men en del av deras ingående medlemmar är det. Vattenråden driver också ofta olika projekt som är kommun-/eller länsövergripande som exempelvis arbete med vandringshinder och biotopförbättringar. Dessutom arbetar de med kunskapsspridning, kunskapsinsamling, övervakning, pedagogik mm exempelvis genom vattendragsvandringar, samrådsmöten, Vattnet i skolan, recipientkontroll och mycket annat. Ofta söker vattenråd medel för olika projekt genom LOVA och LONA. Sist men inte minst innebär vattenråden en mötesplats med möjlighet för samverkan.

Det är därför viktigt att lyfta fram vattenrådets roll som medaktörer och mötesplats för samverkan. Detta är särskilt viktigt eftersom många vattenråd ibland har svårt att nå ut till kommuner och andra och få en tydlig roll i arbetet med vattenfrågorna. Om vattenråden inte nämns riskerar detta att uppfattas som att vattenråden inte har någon roll och intresset för dem sjunker från exempelvis kommunernas sida.

Vattendirektivet innebär ett långsiktigt arbete där lokalt deltagande betonas. Vattenråden har en viktig och långsiktig roll för ökad samverkan, ökad kunskap, ökat lokalt deltagande och ökat åtgärdsarbete. Det avrinningsområdesvisa arbete som vattenråden gör är mycket viktigt, pedagogiskt och skapar helhetssyn vilket därför behöver lyftas fram mer. Det känns exempelvis självklart att vattenråden ska nämnas som medaktör under Lärande för hållbar utveckling när många vattenråd arbetar intensivt med information, möten, workshops mm. Flera vattenråd samordnar Vattnet i skolan där lärare och barn arbetar med det lokala vattnet som utgångspunkt för hållbar utveckling.

En viktig bit i miljöarbetet är arbete för ökat lokalt deltagande, ökad samverkan och lärande. Detta är centrala delar som är viktiga i Vattendirektivet, Agenda 21 och 30 och arbete med hållbar utveckling. Detta behöver därför vara en egen (eller övergripande) utmaning och inte som nu ligga som en del under God boendemiljö & hållbar konsumtion i form av Lärande för hållbar utveckling. Arbetet och processer för ökat deltagande, samverkan, helhetssyn och lärande behöver lyftas fram eftersom de är grundläggande för miljöarbete och hållbar utveckling. Förutsättningarna för deltagande hos exempelvis vattenråd, föreningar, byalag och markägare är viktiga. Detta påverkar i sin tur hur myndigheter arbetar och organiserar sig.

Synpunkter på Förslag till bevarandeplan för Natura 2000-området Rolfsån

Lygnerns vattenråd anser att förslaget till större del är bra. Några synpunkter på texten lämnas: Att lax åter kan nyttja hela sitt naturliga utbredningsområde stämmer ännu inte eftersom en dåligt fungerande fiskväg vid Forssa kraftstation utestänger laxen från ett stort område i Nolån. Man bör ändra meningen till förslagsvis "kan lax åter nyttja de delar av sitt naturliga utbredningsområde där det i dagsläget finns fungerande fiskvägar förbi uppströms liggande kraftverk."

"Det är angeläget att villkor i vattendomar följs". Detta känns självklart men av erfarenhet har detta inte fungerat under en period. Tillsynen har vad vattenrådet erfar inte fungerat. Förslag till tillägg: Väl fungerande kontrollprogram ska finnas framtaget och uppföljning bör göras av hur detta följs samt hur fiskvägen vid Ålgårda fungerar.

Bevakning

Tippade massor vid bäck i nybyggt område vid Erikstorp, Bollebygd. Ansvar för tillsyn och att vid behov ställa krav om att vidta åtgärder ligger på Bollebygds kommun. Fortsatt stor transport av sediment ut i Nolån under året rapporteras, även från en annan punkt i området. Inga åtgärder har kommit vattenrådet till kännedom.

L. Blomberg, SAK
ad mms fca

Fiskevårdsplan och fiskevårdsåtgärder. Inget arbete har startat. Pengar som kommer från Ist arbete med Rolfsåprojektet ska dock finnas. Intresse finns för att söka pengar och att göra åtgärder men då behöver markägare/fiskevårdsområdesförening säga att de är intresserade.

Fiskvägen vid Ålgårda. Länsstyrelsen i Halland nu har fastställt dämningssgränserna för Lygnern. De gamla visade sig stämma och ska bestämmas i miljödomstolen. Ny mätsticka ska sättas ut. Avtal mellan länsstyrelsen i Västergötland och vattenkraftsägaren är klart vilket innebär att man betalar för att luckan i omlöpet ska vara helt öppen i all framtid. Länsstyrelserna i Västra Götaland och Halland har kommit överens. Vattnet ska kunna flöda fritt i omlöpet mellan första april och sista november. Ulla Linder på länsstyrelsen i Halland har fått i uppdrag att se till att det kommer fram ett kontrollprogram för Ålgårda enligt vattendomen till dess hon ska sluta i mars.

Flödet i fiskvägen har fungerat bra under året. Tolv laxar har gått upp i juni. Andra fiskar som abborre, gädda och ål har gått både upp och ner. Det har gått upp ca 60 öringar/laxar i omlöpet i november när vattenmängden ökade.

Fiskväg vid Forsa. Fortfarande har inga åtgärder gjorts för att få fiskvägen vid Forsa i Nolån att fungera.

Gyrodactylus (laxparasiten) finns i Rolfsån, inga har hittats i Fälån och Storån. Mängden laxungar i Rolfsån var liten vid förra elfisket.

Sundtorpsån och eventuella planer på kraftverk.

Biotopåtgärder vid Hjälmsån. Kungsbacka kommun driver detta. Det har gjorts utredningar men det saknas just nu medel för att gå vidare med underlag för tillståndsprövning och sedan utförande. En tanke är att få med åtgärderna i Hjälmsån i en LIFE-ansökan som Länsstyrelsen i Västergötland administrerar.

Det har varit mycket lek av lax vid Hjälmsån i höstas. 40 fiskar kunde ses bara på en sida av sträckan vid ett tillfälle.

Åtgärder för Kungsbackafjorden: Dialog har påbörjats med att se hur man kan minska näringstillförseln till Kungsbackafjorden tillsammans med markägaren bl.a. längs Rolfsån. Detta är en fortsättning på tidigare utredning.

Årsredovisning till Vattenmyndigheten

Årsredovisning till vattenmyndigheten för att få det årliga samverkansbidraget har lämnats in.

Samordnad recipientkontrollen

Under 2017 utfördes fysikaliska-kemiska undersökningar enligt kontrollprogrammet. ALControll och Medins Havs och vattenkonsulter har haft uppdraget att genomföra recipientkontrollen och ta fram årsrapporten. Länsstyrelserna har svarat för uppföljningen av kalkningen.

Årsrapporten för recipientkontrollen 2017 kommer att finnas utlagd på Lygnerns vattenråds hemsida

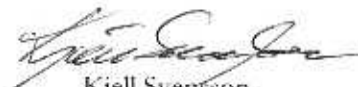
Sven Johansson
Ordförande

Lennart Svensson
Vice ordförande

Ragnar Nilsson

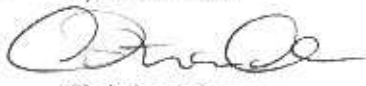
Kjell Svensson

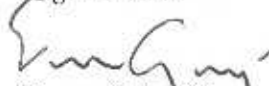
Roger Persson

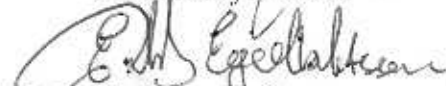
Lars-Bruno Johansson

Christian Johansson

Tomas Grönesjö

Jakob Engelbrektsson